
Biblioteka „SAVREMENA PROZA” 160

Martin Ejmis

LAJONEL ASBO

Stanje Engleske

Naslov originala:
Martin Amis, *Lionel Asbo*
State of England
© Martin Amis 2012

Culture

”With the support of the Culture
Literary Translation programme
of the European Union”

”This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.”

Ovaj projekat je realizovan uz finansijsku podršku Evropske komisije. Ovo delo izražava isključivo stavove autora i Komisija ne može biti odgovorna za bilo kakvu upotrebu na osnovu informacija sadržanih u njemu

Urednik
Nataša Anđelković

MARTIN EJMIS

LAJONEL ASBO

STANJE ENGLÉSKE

Prevela s engleskog
Ljiljana Marković

BEOGRAD
2016

Kristoferu Hičensu

PRVI DEO

Ko je pustio pse unutra?
... To će, bojimo se, biti pitanje.
Ko je pustio pse unutra?

Ko je pustio pse unutra?
Ko?
Ko?

2006: DEZMOND PEPERDIN,
RENEŠANSNI MOMAK

1

Draga Dženevivo,

Ja sam u vezi sa starijom ženom. Ona je dama od iskustva i ukusa i donosi osvežavajuću promenu u odnosu na tinejdžerke koje poznajem (kao što su Alektra na primer, ili Šanel). Seks je fantastičan i mislim da sam se zaljubio. Ali postoji tu jedna vrlo ozbiljna komplikacija a to je: ona je moja baba!

Dezmond Peperdin (Dezmond, Dez, Desi), pisac ovog svedočenja, imao je petnaest i po godina. A njegov rukopis bio je, odskora, svesno elegantan; slova su ranije bila naherena unazad, ali on ih je pažljivo usmeravao da se naginju napred; i kad je sve skladno uklopio, počeo je da dodaje male ukrase (njegovo *e* je nesporno bilo kitnjasto – nalik pisanom *w* okrenutom bočno). Koristeći računar koji je sada delio s ujakom, Dez je savladao kurs iz kaligrafije, kao i još nekoliko drugih kurseva.

Na pozitivnoj strani, razlika u godinama je iznenađujuće

Precrtao je taj deo i nastavio.

Počelo je pre dve nedelje kada je pozvala i rekla opet odvod ne radi ljubavi. A ja sam rekao bako? Odmah dolazim. Ona živi u malom stanu u prizemlju jedne kuće udaljene jednu milju i tamo stalno nešto nije u redu s odvodom. Sad ja nisam vodoinstalater ali sam naučio ponešto od ujaka Džordža koji je u tom zanatu. To sam joj sredio i ona je rekla što ne bi ostao da popijemo koje piće?

Učio je kaligrafiju (i sociologiju, antropologiju, psihologiju), ali pravopis još nije. Dez je dobro vladao pisanjem, ali znao je koliko je njegov pravopis slab jer je taj kurs upravo započeo. A pravopis je, naslućivao je (sasvim ispravno), neka vrsta visokog umeća.

Tako smo popili nekoliko dibonea na koji nisam naviknut i ona je počela da me gleda onim značajnim pogledima. Kod nje su se uvek slušali Bitlsi, puštala je one spore pesme, kao što su Zlatni sni, Juče i Ona napušta dom. Onda je rekla tako je vruće uskočiću u spavaćicu. A vratila se u bejbidolu!

Trudio se da stekne obrazovanje – ne u Javnoj školi Skvers, koja je nadavno proglašena, pročitao je u *Diston gazeti*, za najgoru školu u Engleskoj. Ali njegovo poimanje planete i univerzuma bilo je puno nepojmljivih rupa. Često bi se našao zatečen tonama svog neznanja.

Tako smo popili još nekoliko pića i ja sam počeo da primećujem kako je dobro očuvana. O sebi je vodila računa i bila je zaista u dobroj formi imajući u vidu život koji je vodila. Tako je posle još nekoliko pića rekla, zar se nisi živ skuvao u tom blejzeru? Dođi ovamo lepi i zagrlj nas! I šta sam mogao. Stavila je ruku na moju butinu i gurnula je u moj šorts. Pa ja sam samo ljudsko biće, je l' tako? Mini linija je svira Trebalo je da znam – ali jedna stvar je vodila drugoj i bilo je moćno!

Na primer, jedina nacionalna novina koju je Dez čitao bila je *Morning lark*. A Dženeviv, njegov adresant, vodila je rubriku ispovesti o patnjama – ili bolje rečeno o pomami. Stranica koju je uređivala, sastojala se od detaljnih prikaza možda sasvim izmišljenih veza, a njene odgovore činile su skaredne igre reči praćene uskličnikom. Dezmondova priča nije bila izmišljena.

Sad moraš mi verovati da se ovo uopšte ne uklapa u to kakvi smo mi. To nije trebalo nikada da se dogodi! Dobro mi živimo u Distonu gde se na takve stvari ne gleda mnogo popreko. I

tačno je da je moja baka imala nestašnu mladost. Ali ona je pristojna žena. Stvar je u tome da se njoj približava značajan rođendan i pretpostavljam da joj je to zavrtilo glavu. Što se mene tiče, imam strogo hrišćansko poreklo makar s očeve strane (pentikostalno). I znaš Dženeviv, veoma sam bio nesrećan otkad je moja mama, Sila, preminula pre tri godine. Ne umem to rečima da izrazim. Potrebna mi je bila nežnost. I kad me je baka onako dodirnula. Eto.

Dez nije imao nameru da svoje pismo stvarno pošalje Dženevivi (čije je delom nago telo ukrašavalo stranicu naslovljenu, ne Saveti pomamne, već Anđeo patnika). Pisao je da bi prosto olakšao svojoj duši. Zamišljao je Dženevivin očekivano nemoralizatorski odgovor. Nešto kao: *Bar je bilo kao u dobre stare (dame) dane!* Dez je nastavio.

Pored zakonskih pitanja koja me užasno muče, postoji još jedan strašan problem. Njen sin Lajonel je moj ujak i prema meni je kao otac, kad nije u zatvoru. Znaš on je izuzetno nasilan kriminalac i ako bude otkrio da ja radim one stvari njegovoj kevi, on će me do đavola ubiti. Doslovno!

Moglo bi se tvrditi da je ovo značajno potcenjivanje Lajonelog shvatanja šta su prekoračenja i šta odmazda... Dezov neposredan cilj bio je da ovlada granicama reči i skraćenjima u pisanju uz pomoć apostrofa. Posle toga, tajnama dvotačke i tačke, zarez, crtice, pvlake i kose crte.

Na pozitivnoj strani, razlika u godinama nije tako velika. Vidiš, baka Grejs je bila rani početnik i ostala je u drugom stanju kada je imala 12 godina, baš kao i moja mama.

Čuo je mukli zveket brave, pogledao prestrašeno u svoj sat, pokušao da stane na utrnule noge – i Lajonel je već bio tu.

Lajonel je bio tu, krupna bela pojava u ljubičastoj atletskoj majici, oslonjen na otvorena vrata, čela pritisnutog na podignutu ruku, dahtao je promuklo i ispuštao jedva primetnu svetlu paru (lift je zakazivao, a stan je bio na trideset i trećem spratu – no Lajonel je mogao ispuštati paru i dok je dremao u krevetu nekog mirnog poslepodneva). U drugoj ruci je nosio paket piva. Dva tuceta omotana polietilenom. Marka: „Kobra”.

„Rano si se vratio, ujka Li.”

I dalje je žuljeviti dlan držao podignut. Zastali su. Po spoljašnjem izgledu, Lajonel je bio grubo istesan – tela kao gromade, četvrtastog lica, sasvim obrijane glave sa podraslim mrkožutim čekinjama. U svetskom velegradu, bilo je na stotine hiljada mladih ljudi koji su izgledali prilično slično Lajonelu Asbou. Pod određenim svetlom i u određenom okruženju, ličio je, neki su govorili, na fudbalsko čudo Engleske iz „Mančester junajteda”, napadača Vejna Runija, ne posebno visok, niti debeo, ali izuzetno širok i izuzetno krupan (Dez je viđao svog ujaka svakodnevno – i Lajonel je uvek izgledao za jedan broj veći no što bi se očekivalo). Imao je čak i Runijev osmeh koji je otkrivao rastavljene zube. Gornji sekutići su mu bili široko razmaknuti, ali se Lajonel veoma retko osmehivao. Videli biste ih samo kada se podrugljivo kezio.

„Šta radiš tu s tom *olovkom*? Šta to pišeš?”

Dez je brzo razmišljao. „Uh, nešto o poeziji, ujka Li.”

„*Poeziji*?” rekao je Lajonel i ustuknuo.

„Pa jeste. Pesma se zove 'Vilinska kraljica'”.

„Šta?... Deze, ja sam ponekad očajan zbog tebe. Zašto nisi otišao napolje da razbijaš prozore? To nije zdravo. O da, čuj ovo, znaš onog krelca što sam ga izlemao u pabu prošlog petka? Gospodin Ros Nouls, zamislite? Predao je ništa manje nego tužbu. Potkazao me je. Možeš li u to da poveruješ?!”

Dezmond je znao kakvo osećanje može u Lajonelu izazvati takav potez. Jedne večeri, prošle godine, Lajonel se vratio kući i zatekao Deza na crnoj sofi od veštačke kože, naivno udubljenog u „Pažnja kriminal”. Tada je dobio jednu od najvećih i najglasnijih grdnji od svog ujaka. *Oni traže od običnih građana* – rekao je Lajonel stojeći podbočenih ruku ispred ogromnog ekrana – *da potkazuju svoje komšije*. „Pažnja kriminal” *to je kao... kao program za pedofile, ništa drugo. Gadi mi se od toga*. Dez je ovog puta rekao:

„Otišao je u sud? O, to je... To je... Najniže od najnižeg, baš tako. Šta ćeš sad da uradiš, ujka Li?”

„Ma, raspitao sam se okolo i ispostavilo se da je samotnjak. Živi u jednom sobičku. Tako da nemam koga da zastrašim. Osim njega.”

„Ali on je i dalje u bolnici.”

„Pa šta? Odneću mu grožđe. Jesi li nahranio pse?”

„Jesam. Samo, nemamo više tabaska.”

Psi, Džo i Džef, bili su Lajonelovi psihopatski pitbulovi. Njihov prostor je bio uzani balkon ispred kuhinje, gde su po ceo dan režali, hodali i vrteli se u krugu – i nadmetali se u lajanju sa čoporom rotvajlera koji je živeo na krovu višespratnice sledeće u nizu.

„Dezmonde, nemoj me lagati”, rekao je Lajonel tiho. „Nemoj nikada da me lažeš.”

„Ne lažem!”

„Rekao si mi da si ih nahranio. A uopšte im nisi dao tabasko!”

„Ujka Li, nisam imao para! Imali su samo velike boce, a one koštaju pet i devedeset pet!”

„To nije izgovor. Trebalo je da ćorneš jednu. Potrošio si tri soma, *tri soma*, za jebeni rečnik, a ne možeš da odvojiš par kinti za pse.”

„Nisam potrošio tri soma!... Baka mi ih je dala. Dobila ih je za ukrštenicu. Nagradnu ukrštenicu.”

„Džo i Džef – oni nisu *kućni ljubimci*, Dezmonde Peperdinu. Oni su alatke u mom zanatu.”

Lajonelov zanat je i dalje bio nešto kao zagonetka za Deza. Znao je da je povremeno bio vezan za najopasniji deo uterivanja dugova i znao je da se delimično sastojao od preprodaje ukradene robe (Lajonelov izraz za preprodaju je bio *prelet*). Dez je do toga došao prostom logikom jer je Lajonel najčešće išao u zatvor zbog iznude uz pretnje i primanja ukradene imovine... Sad je stajao, Lajonel, i činio ono u čemu je bio veoma dobar: širio napetost. Dez ga je veoma voleo, manje-više bez preispitivanja (*Bez ujka Lija, ne bi me ni bilo danas*, često je govorio sebi). Ali, uvek se osećao pomalo zlo u njegovom prisustvu. Ne ozlovoljeno. Nezdravo.

„Rano si se vratio, ujka Li”, ponovio je što je mogao živahnije. „Gde si bio.”

„Kod Sintije. Ne znam zašto se gnjavim. Uf, na šta liči ta Sintija.”

Sablarna plavuša koja se zvala Sintija, *ili Simfija*, kako je on izgovarao, bila je nešto najbliže dečaćkoj ljubavi koju je Lajonel imao, u tom smislu što je počeo da spava sa njom kada je imala deset godina (a Lojalnel devet). Ona je takođe bila nešto što je najbliže stalnoj devojci, u smislu da ju je viđao redovno – jednom u četiri meseca ili pet. O ženama uopšte, Lajonel bi ponekad imao ovo da kaže: *Više su muka nego što to zaslužuju, ako mene pitate. Žene? Baš me briga. Ja se ne bacam u frku zbog žena*. Dez je mislio da bi to verovatno značilo: žene, uopšte, trebalo bi da su veoma zadovoljne time što Lajonela nije bilo briga za njih. Jedna žena ga je mučila – da, ali ona je mučila sve. To je bila promiskuitetna lepotica koja se zvala Džina Drago...

„Deze, ta Sintija”, rekao je Lajonel, cereći se zgađeno od prisitosti. „Krista mu. Čak i, uf, dok je drž, znaš, dok su one stvari, ja sam se mislio Lajonele, ti tračiš svoju mladost. Lajonele, idi kući. Idi kući, dečko. Idi kući i gledaj neki pristojan pornić.”

Dez je dohvatio „mek” i pažljivo stao na noge. „Evo ti. Ja i tako idem napolje.”

„Je l’? Kuda? Da se vidiš s onom Alektrom?”

„Ne. Da se vidim s drugarima.”

„Pa uradi nešto korisno. Ukradi kola. A, pogodi šta je bilo. Tvoj ujak Ringo dobio na lutriji.”

„Nije moguće. Koliko?”

„Dvanješ’ i po funti. To je igra za budale, ako mene pitaš. Dete. Hteo sam nešto da te pitam. Kad se iskradeš noću...”

Dez je stajao, držeći mek obema rukama, kao konobar s poslužavnikom. Lajonel je isto tako stajao sa kobrama u obema rukama, kao nosač s teretom.

„Kad se iskradeš noću, nosiš li sa sobom sečivo?”

„Ujka Li! Ti me znaš.”

„Pa trebalo bi. Radi tvoje bezbednosti. I tvog mira radi. Ostaćeš opelješeni. Il’ još gore. Više nema pesničenja, ne u Distonu. Samo sevaju noževi. Smrtne rane. Ili rade pištolji. Ma”, malo je popustio, „tebe valjda ne mogu jebiga ni da vide u mraku.”

I Dez se samo osmehnuo svojim čistobelim zubima.

„Uzmi nož iz fioke kad pođeš napolje. Jedan od oni’ crni.”

Dez se nije susreo sa drugarima. (Nije imao drugara. I nisu mu bili potrebni drugari.) On se odšunjao do babinog stana.

Kao što nam je poznato, Dezmond Peperdin je imao petnaest godina. Grejs Peperdin, koja je vodila veoma zahtevan život i rodila mnogo, mnogo dece, bila je umereno dopadljive pojave u trideset devetoj godini. Lajonel Asbo bio je veoma ogrubeo dvadesetjednogodišnjak.

...U prašnjavom Distonu (poznatom takođe kao Diston taun ili, jednostavnije, Taun) ništa nije bilo starije – i niko nije bio s više – od šezdeset godina. Na međunarodnoj skali očekivanog životnog veka, Diston bi se našao između Benina i Džibutija (pedeset i četiri za muškarce i pedeset i sedam za

žene). I to nije bilo sve. Na međunarodnoj skali priraštaja, Diston bi se pojavio između Malavija i Jemena (šestoro dece po paru – ili samo po majci). Tako je starosna struktura u Distonu bila čudna. Ipak: Taun neće krenuti ka proređivanju.

Dez je imao petnaest. Lajonel dvadeset jednu. Grejs tri-deset devet...

Sagnuo se da otključa kapiju, odskakutao niz sedam ka-menih stepenika, udario zvekirom. Oslušnuo je. Začulo se struganje njenih mekanih papučica i u pozadini (kao i uvek) melodijska čistota pesme „Bitlsa”. Njena najomiljenija: „Kada budem imao šezdeset i četiri”.

3

Zora je kipela nad ogromnim zdanjem – uzdignutim pro-stranstvom Kule Avalon. Na zavesom zaklonjenom balkonu (veličine stešnjenog mesta za parkiranje) Džo je ležao sanjajući o drugim psima, neprijateljskim psima, adskim psetima rubin-skih očiju. Lajao je u snu. Džef se prevrtao blaženo uzdišući.

U prvoj spavaćoj sobi (veličine sale za skvoš sa nižom tavani-com i priličnim razmakom između stvari, između vrata i kreveta, između kreveta i ormara, između ormara i stojećeg obrtnog ogledala) Lajonel je ležao, sanjajući o zatvoru i petorici svoje braće. Svi su bili u kantini i stajali u redu za čokoladicu „Mars”.

A u drugoj spavaćoj sobi (veličine prostranog bračnog kreveta) ležao je Dez sanjajući o lestvicama koje se uzdižu do neba.

Dan je došao. Lajonel je otišao rano sa Džoom i Džefom (posao). Dez je i dalje sanjao.

Osećao je to već šest ili sedam meseci: proseve i oživljavanje inteligencije u svome biću. Sila, Dezova majka, umrla je kada

je imao dvanaest godina, potom je tri godine proveo u nekoj obamrlosti, olovnom snu; sve je bilo otupelost i bezmamica... Onda se probudio.

Počeo je da vodi dnevnik – i beleške. Pojavio se glas u njegovoj glavi i on ga je slušao i razgovarao s njim. Ne, prisno se ophodio s njim, sporazumevao se sa šapatom sopstvene inteligencije. Da li je svako to imao u sebi, unutrašnji glas? Unutrašnji glas koji je pametniji? Mislio je da verovatno nije bio takav slučaj. Onda, otkuda je on dolazio?

Dez je pogledao svoje porodično stablo – u svoje lično drvo saznanja.

Grejs Peperdin, baba Grejs, nije naročito vodila računa o svom obrazovanju, iz očiglednih razloga: ona je bila majka sedmoro dece do svoje devetnaeste godine. Sila je došla prva. Svi ostali su bili dečaci: Džon (sada gipsar), Pol (poslovođa), Džordž (vodoinstalater), Ringo (nezaposlen) i Stjuart (jadni zapisničar). Pošto je potrošila sve „Bitlse” (uključujući „zaboravljenog Bitlsa” Stjuarta Satklifa) Grejs je u iznudici krstila svoje sedmo dete imenom Lajonel (po mnogo manjem junaku, koreografu Lajonelu Bleru). Lajonel Asbo, ime koje će on kasnije uzeti, bio je najmlađi u veoma velikoj porodici koju je vodio jedan roditelj, jedva dovoljno star da bi glasao.

Mada je rešavala ukrštenice u *Telegrafu* (ne obične ukrštene reči već kriptografske – imala je čudnovat dar za to), Grejs inače nije bila posebno oštroumna. Sila je, s druge strane, *bila bistra kao pčelica*, prema Lajonelu. *Nadarena*, govorili su. *Bila je prva liga i bez truda. Onda si joj se desio ti. Bila je već u šestom mesecu kada je polagala malu maturu. Ipak je prošla. Ali posle toga, pošto si došao, Deze, sve je prekinuto.* Sila Peperdin nije više rađala, ali je i dalje imala onoliko razuzdanu mladost koliko je to bilo ljudski moguće sa bebom u kući – bebom, potom detetom koje je prohodalo i potom dečaćićem.

Šta je znao o svom ocu? Veoma malo. I Sila nije znala mnogo više. No, svi su znali o njemu ovo: on je bio crnac. Otuda Dezmondova smolasta boja, *cafe creme*, sa primesom malo tamnijeg tona. Palisander, možda: čvrste teksture uz odavanje prepoznatljivog mirisa. On je bio mladić koji je nosio dah svežine, krhke građe s pravilnim blistavo belim zubima i setnim očima. Kada se osmehivao pred ogledalom, smešio se tužno duhu svog oca – duhu svog izgubljenog roditelja. Ali u budnom svetu, video ga je samo jednom.

Išli su uz Stip sloup, držeći se za ruke. Dez (imao je sedam) i Sila (u devetnaestoj), posle provoda u zabavnom parku Hepi veli, kada je ona iznenada rekla:

„To je *on!*”

„Ko?”

„Tvoj otac!... Vidi. Isti je kao ti!... Usta. Nos. Isuse!”

Veoma slabo odeven, i jedva obuven, Dezov otac se nalazio na metalnoj klupi, sedeći između prljavog žutog ranca i pet praznih boca jabukovače „Strongbou”. Nekoliko minuta je Sila pokušavala da ga probudi, snažnim drmusanjem i štipanjem noktima i, na kraju, zabrinjavajuće zvonkim šamarima celom šakom.

„Misliš li da je *mrtav?*” Sila se sagla i prislonila uvo na njegove grudi. „Ovo ponekad uspeva”, rekla je i predano i sa zadržkom poljubila ga u oči... „Beznadežno.” Uspravila se i udarila Dezovom ocu još jednu zaglušnu šamarčinu. „Eh eto. Hajdemo, dragi.”

Uhvatila ga je za ruku i udaljavalala se brzo, a Dez je posrtao pored nje i dalje plahovito okrećući glavu.

„Jesi li sigurna da je to on, mama?”

„Naravno, sigurna sam. Nemoj biti bezobrazan!”

„Mama, stani! On se budi. Idi i poljubi ga u oči ponovo. On se miče.”

„Ne. To je samo vetar, ljubavi. A ja sam htela nešto da ga pitam. Htela sam da ga pitam kako se zove.”

„Rekla si da se zove Edvin!”

„To je bilo nagađanje. Znaš ti mene. Ja pamtim lica – ali ne pamtim imena. O, plačko. Nemoj...” Sagla se pored njega. „Čuj me. Oprosti mi, dušo. Šta mogu da ti kažem? Došao je i otišao istog poslepodneva!”

„Ti si rekla da je trajalo celu sedmicu!”

„O, nemoj. Nemoj, dragi. Cepa mi se srce... Čuj. Bio je blag. Bio je krotak. Na njega si povukao tu svoju pobožnost.”

„Ja nisam pobožan”, rekao je i dunuo u maramicu koju mu je pritisnula uz nos. „Mrzim crkvu. Volim samo priče. Čuda.”

„Dobro, otuda si povukao svoju osetljivost, ljubavi. To nisi dobio od mene.”

Tako ga je Dez video samo jednom (a Sila, očito, samo dvaput). I nijedno od njih nipošto nije moglo znati koliko će u Dezmondovom pamćenju taj susret ostati mučan. Jer i on će se pet godina kasnije svesrdno truditi nekoga da probudi – da nekoga probudi, da ga vrati...

Samo se dogodilo okliznuće, samo se dogodilo malo okliznuće, samo malo okliznuće na podu samoposluge.

Tako je Dez (sada je ustajao iz kreveta, u velikoj citadeli) – Dez je mislio da bi bilo ishitreno pripisivati neku posebnu oštroumnost, neku veliku pamet njegovom ocu. Ko je onda bio izvor tih komešanja, tih zanosnih širenja, nalik sunčevim erupcijama, koje su se odigravale u njegovoj glavi? Dominik Oldman – eto ko je.

Deda Dom je jedva izišao iz osnovne škole kada su on i baka Grejs začeli Silu. Ali dok nije ponovo došao (i zadržao se dovoljno dugo da se začne Lajonela), bio je na Univerzitetu u Mančesteru i studirao ekonomiju. *Univerzitet*: teško bi bilo preuveličati strahopoštovanje i revnost kojima je Dez izgovarao tu reč. Njegov prepev te reči bio je *jedan stih*.¹ Za

¹ Univerzitet – jedan stih, igra reči; na latinskom *unus* = jedan; *versus* = stih (*prim. prev.*)

nje ga je ona značila nešto kao harmonija kosmosa. I želeo ga je. Želeo je *univerzitet* – želeo je jedan stih.

A čudna je to stvar. Sila i Lajonel su se u porodici zvali „blizancima” jer su oni jedini imali istog oca. I Dez je verovao da je Lajonel (uprkos svojoj užasnoj biografiji) prikriveno delio s Oldmanovima oštroumnost. Razlika je, činilo se, bila samo u odnosu. Dez je voleo svoju inteligenciju; a Lajonel je mrzeo svoju. Mrzeo ju je? Pa, bilo je jasno kao dan da se uvek borio s njom i ponosio time što se pravi glup.

Kada je Dez odlazio kod svoje babe, da li se i on pravio glup? I je li ona činila to isto – kad ga je uvodila u kuću? Posle sudbonosne noći, došlo je sudbonosno jutro...

Doneo sam ti malo mleka, rekao je na vratima.

Ona se okrenula. On je krenuo za njom. Grejs je zauzela svoje mesto u naslonjači pokraj prozora, sa bapskim naočarama (okruglastog metalnog okvira), nenapuderisanog lica, sagnuta pokajnički nad *Telegrafovom* ukrštenicom. Posle nekog vremena, rekla je:

Često hapšen, hitam k istoku u poslednjem trenu. Dva, tri, četiri, dva, četiri... U pravi čas.

U pravi čas. *Kako to rešavaš?*

Često hapšen – u pravi.... U poslednjem trenu. U pravi čas. Deze, ti i ja. Otići ćemo u pakao.

Deset minuta kasnije, na niskom divanu, rekla je: *Sve dok niko ne sazna. Nikad. Kakva je šteta?*

Aha. Ovde oko nas, mislim, to se ne smatra toliko rđavim.

Ne, ne smatra se. Ujaci i sestričine. Očevi i kćeri na sve strane.

A u Kuli ima taj par blizanaca koji živi u grehu... Ali ti i ja. Bako, misliš li da je ovo zakonom kažnjivo?

Ne zovi me bako!... Možda je samo prekršaj. Zato što ti nemaš šesnaest.

Kako, kao globa? Aha, verovatno si u pravu. Grejs. Ipak.

Ipak. Trudi se da ne dolaziš, Deze. I kad te zovem...Potrudi se da ne dođeš.

I on je pokušavao. Ali, kada bi ga pozvala, on bi odlazio, kao magnetom privučen. Vraćao se – kao slobodnim padom u sudbinsku pantomimu.

„Glavna uloga tačke i zareza”, čitao je u *Sažetom oxfordskom rečniku*, „jeste da označi gramatičko razdvajanje koje je jače od zareza, a slabije od tačke.”

Dez je osećao težinu knjige u svom krilu. Ona je bila njegova dragocenost. Njen zaštitni omot je bio *kraljevski* plav (zagasite, jasne boje).

„Možete, takođe, upotrebiti tačku i zarez za jače razdvajanje u rečenici u kojoj već ima zareza:

Šta me je osakatilo? Da li je to uradila moja baba, kada je, mršteći se na moja detinjasta osećanja, doprinela da se pretvore u formalnost i hladnu učtivost; ili je to učinila moja pobožna majka, sa svojom patološkom obazrivošću; ili je to bio moj beskarakterni ujak, koji se, uprkos tolikim uvredama i nepravdama, pokazao nesposoban čak i da...”

Dez je čuo pse. Oni nisu lajali, shvatio je, u pravom smislu: psovali su (a rotvajleri s krova uzvraćali su na toj udaljenosti malaksalo i gotovo žalostivo).

„Jebi ga!” galamio je Džo (ili Džef). Zvučalo je gotovo jednosložno. „Jebiga!... Jebi... ga... Jebiga!”

4

„Psi”, rekao je Lajonel, „oni potiču od vukova. To je njihovo poreklo. Sad, *vukovi*”, nastavljao je, „oni nisu čovekovi prirodni neprijatelji. O, ne. Ti kao vuk ne bi napao čoveka. To je mit, eto šta je Deze. Potpuni mit.”

Dez je slušao. Lajonel je „mit” izgovarao *mif*. Lične i privojne zamenice retko su se razlikovale u njegovom engleskom, i nije se uvek snalazio u gramatičkom broju (*oni je* i tako redom). Ali njegov izgovor i akcenti bili su sve manjkaviji. Do pre par godina, svoje ime je izgovarao kao *Lajonel*. Ali u poslednje vreme, izgovor se pretvorio u *Lojonel*, ili čak *Lojonu*.

„Jeste, znam da misliš da sam strog prema Džefu i Džou. Ali to ima svoje zašto. Učim ih da napadaju ljude – po mom naređenju... Vreme je da ih ponovo napijem.”

Svakih par nedelja, Lajonel je opijao pse pivom „Spešel bruz”. Zar to nije zanimljivo, pomislio je Dez. U Americi, popišan, očito, znači neraspoložen; u Engleskoj popišan znači, prosto, pijan. Posle šest limenki jakog, svetlog, sladnog piva, Džef i Džo su bili popišani u oba smisla. *Naravno, oni su beskorisni kad su stvarno popišani*, rekao je Lajonel. *Nastupaju preteći, ali jedva umeju da hodaju. Tek sledećeg jutra – au. Tada su izvanredni...* To njegovo *au* zvučalo je više kao *ou*. I to nije bio jedini slučaj gde je Lajonel nenamerno zvučao kao da govori francuski. On je takođe koristio *un* – kao pristojnu uzrečicu, koja je označavala osujećenost, napor, ili čak blag fizički bol. Sad je Dez rekao:

„Napio si ih pretprošle subote.”

„Jesam li? Zašto?”

„Imao si onaj sastanak s ajkulom iz Redbridža. U nedelju ujutro.”

Lajonel je rekao: „Tako je bilo, Deze. Tako je.”

Uživali su u svom uobičajenom doručku, slatkastom i mlekastom čaju i kolačima „Pop tarts” (pri ruci je takođe stajalo nekoliko limenki kobre). Kuhinja je, kao i Lajonelova soba, bila prostrana, ali njom su dominirala dva predmeta, zbog čega je delovala skućeno. Prvi je bio televizor preko celoga zida, koji je sam po sebi bio upadljiv a, uz to, gotovo je bilo nemoguće gledati ga. Nikako se niste mogli dovoljno

odmaći, a boje su na njemu plivale i svako je nosio utvarni beli oreol. Ma šta da se emitovalo, Dez je uvek imao utisak da gleda dokumentarni program o Kju-kluks klanu. Drugi deo nameštaja, poznat kao *kabao*, bio je kockasta tučana kanta za smeće, dimenzija koje su približno odgovarale mašini za rublje. *Ona ne samo da izgleda sjajno*, rekao je Lajonel dok ju je uz Dezovu pomoć izvlačio iz lifta. *Dobar je primerak mašinskog i zanatskog rada. Nemačko. Krista mu*. Koliko je teška. Ali i taj predmet je imao mana.

Sad je Lajonel zapalio cigaretu i rekao: „Sedeo si na njoj.”

„Nisam nikad.”

„Zašto onda ne može da se otvori?”

„Ona se gotovo nikad ne može otvoriti, ujka Li”, rekao je Dez. „Od samog početka.” Prolazili su kroz ovo mnogo puta ranije. „A kada se otvori, ne možeš je zatvoriti.”

„Ponekad se otvori. Nije ni od kakve jebene koristi ni čoveku ni životinji takva. Zatvorena.”

„Izgubio sam pola nokta pokušavajući da je otvorim.”

„Lajonel se nagnuo nad njom i povukao poklopac. „Uf... Ti si sedeo na njoj.”

Jeli su i pili u tišini.

„Ros Nouls.”

Usledila je ozbiljna debata, ili ozbiljno izlaganje o razlici između LTP i TTP – između Lake telesne povrede i od nje starije i – ozbiljnije Teške telesne povrede. Kao mnogi pravi prestupnici. Lajonel je gotovo bio dostigao doktorantski nivo upućenosti u pitanja krivičnog prava. Krivično pravo je uostalom bilo treći element njegovog strukovnog trojsta, a druga dva su bili razbojništvo i zatvor. Kada je Lajonel govorio o pravu (posežući za nekom vrstom visokog stila), Dez bi uvek pažljivo slušao. Krivično pravo mu je u svakom slučaju mnogo bilo na pameti.